

VISUELE KULTUURSTUDIES: VRAESTEL I

NASIENRIGLYNE

Tyd: 3 uur

100 punte

Hierdie nasienriglyne word voorberei vir gebruik deur eksaminatore en hulpeksaminatore. Daar word van alle nasieners vereis om 'n standaardiseringsvergadering by te woon om te verseker dat die nasienriglyne konsekwent vertolk en toegepas word tydens die nasien van kandidate se skrifte.

Die IEB sal geen gesprek aanknoop of korrespondensie voer oor enige nasienriglyne nie. Daar word toegegee dat verskillende menings rondom sake van beklemtoning van detail in sodanige riglyne mag voorkom. Dit is ook voor die hand liggend dat, sonder die voordeel van bywoning van 'n standaardiseringsvergadering, daar verskillende vertolkings mag wees van die toepassing van die nasienriglyne.

VRAAG 1 VISUELE GELETTERDHEID

- 1.1 Verwys na **Afbeelding A** en **B**. Ontleed en bespreek die titel 'Undefined'/'*Ongedefinieerd*' in verband met die konsep agter die kunswerke sowel as die formele, stilistiese kenmerke van die kunswerke.

Bloom se taksonomie Vlak 3 Toepas: Beoordeel, ondersoek, uitvoer EN Vlak 4 Ontleed, onderskei, ondersoek.

2 punte word vir die bespreking van formele en stilistiese kenmerke toegeken en 2 punte vir die bespreking van die konsep agter die kunswerk. 'n Kandidaat mag nie meer as 2 punte vir enige komponent behaal nie.

Konsep:

- *Undefined/Ongedefinieer* hou verband met die idee om in limbo te wees, aangesien hierdie mans nie in hul kultuur aanvaar word nie omdat homoseksualiteit onwettig is.
- As gevolg hiervan het hulle nie 'n gevoel van behoort nie en daarom kan hul status as 'ongedefinieerd' beskou word.
- Dit is nie 'n honderd persent duidelik wat die geslag van hierdie onderwerpe is nie. Dit dra ook by tot die dubbelsinnigheid van die beelde.

Formele eienskappe:

- Die verweefde aard van die materiaal en die foto verbloem die identiteit van die man in elke beeld. Daarom kan 'n mens redeneer dat die onderwerp 'ongedefinieerd' voorkom.
- Tweedens is dit nie heeltemal duidelik van watter geslag hierdie onderwerpe is nie. Dit dra ook by tot die dubbelsinnigheid van hierdie beelde.

Enige toepaslike antwoord.

- 1.2 Het **Afbeelding A** of **B** 'n duideliker fokuspunt? Gee TWEE redes vir jou antwoord.

Bloom se taksonomie Vlak 4 Analiseer: Dekonstrueer, beoordeel. 2 punte

- Beeld B het 'n meer definitiewe fokuspunt, omdat die oranje en swart hooftoosel die gesig van die onderwerp omraam.
- Die kontras tussen negatiewe en positiewe ruimte is ook meer gedefinieer in Beeld B en dit is makliker om die onderwerp se gesig te herken.
- Die komposisie van Afbeelding B is van verder weg afgeneem as Afbeelding A, Afbeelding A is meer uit fokus omdat dit 'n naby skoot is. Leerders mag die kunswerke vergelyk, maar 'n vergelyking bly een punt.

Enige toepaslike antwoord.

- 1.3 Bespreek die terme *patroon* en *herhaling* met betrekking tot hoe die kunstenaar hierdie visuele gereedskap in **Afbeelding C** gebruik het.

Nota: Afrikaanse vraestel mag dalk 'n uitdaging bied rondom die interpretasie van die term visuele "gereedskap". Vraestelle moet dus een-vir een hanteer word. Byvoorbeeld, leerders mag antwoorde bied wat die konstruksie van die werk bespreek, die keuse van medium, of die kunswerk se uitleg.

**Bloom se taksonomie Vlak 3 Toepas: Artikuleer, vasstel, beoordeel.
2 punte**

- Die drie persone dra hooftooisels met dieselfde patrone as die agtergrond waarteen hulle staan. Dit maak hul gesigte die fokuspunt van elke deel van die triptiek.
- Die patrone op die hooftooisels van die persone en die agtergrond van die linker- en regterpaneel is identies, terwyl die man in die middel met 'n ander patroon versier is en hy verskyn ook teen 'n maroen agtergrond en dra 'n maroen-patroon hooftoisel.
- Die maroen paneel in die middel staan dus uit tussen die twee sypanele as die fokuspunt van hierdie triptiek.
- Konseptuele en nie formele motivering sal ook gelees word en punte verwerf.

- 1.4 Noem en bespreek die funksie van **EEN** visuele element wat prominent in **Afbeelding A, B** sowel as **C** is.

**Bloom se taksonomie Vlak 2 Verstaan: Vergelyk, byvoeg, kategoriseer.
3 punte**

Die kandidate kan enige element kies wat hulle dink deur albei kunswerke gedeel word. Hulle moet hul rasionaal volledig verduidelik om drie punte te behaal.

- Tekstuur. (1 Punt)
- Albei afbeeldings het 'n duidelike tekstuur as gevolg van die gebruik van patroon.
- In Beeld A/B skep die verweefde aard van die portret en die tradisionele materiaal visuele tekstuur.
- In Beeld C is die hooftooisels van elke onderwerp en die agtergronde bedek met klein patrone wat simbole bevat. Die algehele indruk van hierdie patroon skep tekstuur. (Die leerder MOET Afbeelding C noem vir een punt. Afbeelding A en B word gesien as een kunswerk.)
- Patroon en herhaling sal nie punte verwerf nie, maar as die leerder iets nuut antwoord bo en behalwe wat in Vraag 1.3 drie aangebied is, sal hul denke gekrediteer word.

Enige toepaslike antwoord.

- 1.5 Op watter manier(e) beliggaam **Afbeelding A, B en C** formeel en konseptueel hierdie jaar se praktiese tema van Verweef?

Bloom se taksonomie Vlak 5 Evalueer: Debatteer, verdedig, nadink.

2 punte moet betrekking hê op die bespreking van konsep en 2 punte word toegeken aan hoe die voorbeelde die fisiese of formele interpretasie van 'Interwoven' verteenwoordig.

- Konseptueel handel albei kunswerke oor die idee van verweefde kulturele verskynsels en/of identiteite. Beelde A en B verwys na die lot van die homoseksuele man in Swaziland en die tradisionele geslagsrolle binne hierdie samelewing, wat verteenwoordig word deur die materiaal waarvoor vroue gewoonlik verantwoordelik is.
- Beeld C handel oor die integrasie van Islamitiese en Westerse kulture.
- Vanuit 'n formele perspektief is Afbeelding A en B uit foto's en tradisionele materiaal verweef. Die twee komponente is verweef om 'n nuwe oppervlak te skep.
- In Beeld C gebruik die kunstenaar dieselfde patroon op die hooftooisel en op die agtergrond, wat 'n kamoeffleereffek skep.

Enige toepaslike antwoord.

**VRAAG 2 TWINTIGSTE-EEUSE KUNS VAN DADA TOT DIE 1970's,
KONSEPTUELE KUNS VAN DIE 1970'S UITGESLUIT**

Riglyne wat in verlede jaar se nasiensessie vir hierdie vraag geïmplementeer is.

- *As kandidate nie hul antwoorde korrek nommer nie, verbeur hulle een punt vir Vraag 2.*
- *As kandidate die verkeerde voorbeeld bespreek, verbeur hulle 'n punt vir die kunstenaar en 'n punt vir die titel van die werk. Hulle kan punte vir die argument behaal as dit op die vraag betrekking het.*
- *Titels moet korrek wees om 'n punt te behaal en moet vergesel wees van 'n bondige beskrywing wat die kunswerk duidelik beskryf.*

- 2.1 Kies **EEN** kunswerk uit die lys bewegings hieronder wat aspekte van 'n inspirasiebron 'leen of steel'. Kies dan 'n **ander** kunswerk uit 'n ander beweging wat 'n heeltemal unieke soort kuns verteenwoordig.

Skryf vir jou geselekteerde kunswerke die name van die kunstenaars, die titels van die kunswerke en 'n kort beskrywing van elke kunswerk neer.

Bloom se taksonomie Vlak 3 Toepas: Aanbied, vasstel, beoordeel. 4 punte totaal.

Neem asseblief kennis dat popkunsvoorbeelde nie in hierdie vraag gebruik mag word nie.

2 punte per bespreking van kunstenaar. 1 punt vir die naam van elke kunstenaar en 1 punt vir die titel van elke kunswerk, mits die titels korrek is en dit vergesel word deur 'n beskrywing van drie reëls.

'N BESKRYWING MOET 'N IDEE SKEP VAN HOE DIE KUNSWERK IN JOU VERBEELDING LYK.

Voorbeeld 1: Marcel Duchamp het 'Fountain' geskep wat bestaan uit 'n onderstebo, wit urinaal wat in 'n galery geplaas is. Die naam 'R. Mutt' is daarop geteken. Beskrywing. Hierdie is 'n voorbeeld van 'n kunswerk wat leen of steel.

Voorbeeld 2: Mark Rothko het in 1956 'Orange and yellow' geskep en dit is 'n skildery van 'n geel reghoek en 'n donker oranje reghoek wat bo-op 'n ligter oranje geverfde oppervlak hang. Beskrywing. Hierdie is 'n voorbeeld van 'n kunswerk wat heeltemal uniek is.

- 2.2 Met verwysing na jou eerste kunswerk. Hoe **EN/OF** wat het die kunstenaar by hul bron van inspirasie geleen of gesteel? Motiveer jou antwoord deur te verwys na die kunswerk wat jy gekies het.

Bloom se taksonomie Vlak 5 Evalueer: Beredeneer, bevestig, assesseer. 4 punte.

Voorbeeld:

- Marcel Duchamp het gevonde voorwerpe gebruik om klaargemaakte produkte te skep. In wese het hierdie kunsmaakproses bestaan uit alledaagse voorwerpe wat in kuns verander is deur die funksie daarvan te verwyder. Dit kan beskou word as 'n kunstenaar wat 'van 'n oorspronklike bron leen'.
- Let daarop dat die konsep van 'n 'gevonde voorwerp' van Pablo Picasso afkomstig is. Gevonde voorwerpe word geskep uit onverbloemde, maar dikwels gewysigde, items of produkte wat nie gewoonlik as materiaal beskou word waaruit kuns geskep word nie, dikwels omdat dit reeds 'n nie-kunsfunksie het.
- Marcel Duchamp het skynbaar Picasso se konsep van die gebruik van gevonde voorwerpe vervolmaak toe hy 'n reeks klaargemaakte voorwerpe gemaak het, bestaande uit onveranderde alledaagse voorwerpe wat deur Duchamp gekies is en as kuns aangebied is.
- Die bekendste voorbeeld is *Fountain* (1917), 'n standaard-urinaal wat by 'n hardewarewinkel gekoop en op sy sy op 'n voetstuk geplaas is. In die engste sin geld die term 'klaargemaak' uitsluitlik vir werke wat deur Marcel Duchamp geskep is. Hy het die term by die klerebedryf geleen het terwyl hy in New York gewoon het, en veral vir werke wat van 1913 tot 1921 dateer.
- Gevonde voorwerpe ontleen hul identiteit as kuns aan die benaming wat die kunstenaar daaraan toeken en aan die sosiale geskiedenis wat saam met die voorwerp kom. Dit kan aangedui word deur óf slytasie (soos in collages van Kurt Schwitters) óf deur die herkenbaarheid as 'n verbruikersikoon (soos in die beeldhouwerke van Haim Steinbach). Die konteks waarin dit geplaas word, is ook 'n uiters relevante faktor. Deur die urinaal in 'n kunsgalery te plaas, het Duchamp die status van hierdie voorwerp van toilet tot hoë kuns verhef.
- Die idee om op hierdie manier aan alledaagse voorwerpe waardigheid te verleen, was oorspronklik 'n skokkende uitdaging vir die aanvaarde onderskeid tussen wat as kuns beskou is, en wat nie.

- 2.3 Met verwysing na jou tweede kunswerk. Bespreek hoe die kunstenaar 'n unieke kunsvorm geskep het. Motiveer jou antwoord deur te verwys na die kunswerk wat jy gekies het.

Bloom se taksonomie Vlak 5 Evalueer: Beredeneer, bevestig, assesseer. 4 punte.

Voorbeeld:

- Abstrakte ekspressionistiese kunstenaars het 'n behoefte gehad om weg te beweeg van die biomorfiese surrealisme van Miró en Picasso, en na 'n toenemend vereenvoudigde styl wat 'n meer persoonlike uitdrukking beklemtoon.
- Kleurveldskilders het groot gebiede of velde, soliede kleur en dun, deurskynende verf gebruik om rustige, subtiele, amper meditatiewe effekte te verkry, wat destyds 'n baie oorspronklike benadering tot kunsmaak was. Die uitstaande kleurveldskilder was Rothko, wie se meeste werke bestaan uit grootskaalse kombinasies van sagterand, soliede gekleurde reghoekige areas wat geneig is om te glinster en te resoneer soos in *Orange and yellow* 1956.
- Abstrakte ekspressionistiese skilders het verteenwoordigende vorme verwerp, op soek na kuns wat op 'n monumentale skaal gekommunikeer het. Die kunstenaar se innerlike emosionele toestand het 'n soort universele visuele taal geword.
- Abstrakte ekspressionistiese skilderkuns roep die duidelik Amerikaanse gees van ruwe individualisme op. Met waardering vir vryheid, spontaneïteit en persoonlike uitdrukking het die beweging op natuurlike wyse 'n verskeidenheid tegniese en estetiese innovasies voortgebring.
- Die beroemde kunskritikus en teoretikus, Clement Greenberg, het die werk van Rothko as 'n evolusie van formalisme beskou, wat 'n vars stroom binne die abstrakte ekspressionisme definieer. Formalisme het nie soveel belanggestel in die inhoud van die werk as om die lyne, kleur, en vorms daarin te ontleed nie – 'n disseksie van die manier waarop skilderye gemaak is en hul suiwer visuele aspekte.

- 2.4 Wie van hierdie kunstenaars het meer toekomstige kunstenaars en bewegings beïnvloed, volgens jou mening? Gee redes vir jou antwoord.

Bloom se taksonomie Vlak 4 Ontleed: Onderskei, ondersoek, bevraagteken. 2 punte.

Bloom se taksonomie Vlak 5. Evalueer, beredeneer, verdedig. 1 Punt.

Ek dink Duchamp het die geskiedenis van kunsmaak vir altyd verander, en hy het later baie kunstenaars beïnvloed. Sy werk het 'n groot impak op twintigste-eeuse kuns gehad. Teen die Eerste Wêreldoorlog het hy die werk van verskeie mede-kunstenaars verwerp as 'retinale' kuns, wat slegs bedoel was om die oog te streel. In plaas daarvan wou Duchamp volgens hom 'kuns terug in diens van die verstand stel'.

Duchamp word met baie (verskeie) artistieke bewegings geassosieer, van Kubisme tot Dada tot Surrealisme, en hy het die weg gebaan vir latere style soos Pop (Andy Warhol), Minimalisme (Robert Morris), en Konseptualisme (Sol LeWitt). As produktiewe kunstenaar lê sy grootste bydrae tot die kunsgeskiedenis in sy vermoë om bestaande norme te bevraagteken, aan te spreek, te kritiseer en speels te bespot om die status quo te oorskry.

VRAAG 3 KONSEPTUELE EN KONTEMPORÊRE INTERNASIONALE KUNS

Riglyne wat in verlede jaar se nasiensessie vir hierdie vraag geïmplementeer is.

- As kandidate nie hul antwoorde korrek nommer nie, verbeur hulle een punt vir Vraag 3.
- As kandidate die verkeerde voorbeeld bespreek, verbeur hulle 'n punt vir die kunstenaar en 'n punt vir die titel van die werk. Hulle kan punte vir die argument behaal as dit op die vraag van toepassing is.
- As kandidate in hierdie vraag oor 'n Suid-Afrikaanse voorbeeld skryf en daar word besluit om punte vir argument toe te ken, maak asseblief seker dat hulle nie oor dieselfde kunstenaar in Vraag 5 geskryf het nie.
- Titels moet korrek wees om 'n punt te behaal en dit moet vergesel wees van 'n bondige beskrywing wat die kunswerk duidelik beskryf.

3.1 Bespreek hoekom **Afbeelding D** en **E** voorbeelde is van 'lewende kunswerke'.

Bloom se taksonomie Vlak 2 Verstaan: Kommentaar lewer, byvoeg, vergelyk.

2 punte vir hoekom hierdie kunswerke 'lewende kunswerke' is.

- Beeld D is 'n lewende vark wat orals tatoeëermerke het.
- Beeld E is 'n werklike persoon wat getatoeëer is.
- Hierdie is 'n gesteierde vraag.

Enige toepaslike antwoord.

3.2 Watter van hierdie kunswerke is meer toeganklik vir die breë publiek? Gee TWEE redes vir jou antwoord.

Bloom se taksonomie Vlak 3 Toepas: Implementeer, oplos, demonstreer.

2 punte om te sê watter kunswerk meer toeganklik is, en hoekom. Die kandidaat behaal nie outomaties 'n punt deur bloot die kunswerk wat hy of sy gekies het, te noem nie.

Voorbeeld:

- Afbeelding E is meer toeganklik omdat dit op 'n werklike lid van die samelewing aangetref word.
- Mense gaan nie regtig meer na kunsgalerye toe nie en daarom is enige werk wat in die openbaar aangetref word, meer toeganklik.
- Die getatoeëerde vark is iets nuuts, maar dit word op 'n plaas gevind en nie almal het toegang daartoe om die varke te sien nie.
- Toegang tot die internet maak toegang tot kuns met skokwaarde moontlik.
- Wat beteken toeganklikheid?
- Vraag verwys na tatoes op mense in die algemeen, nie eksklusief hierdie Afbeelding nie.
- Uitbreiding op uitgangspunte is belangrik.

Enige toepaslike antwoord.

- 3.3 Kies en bespreek **TWEE** kunswerke deur **TWEE** verskillende konseptuele **EN/OF** kontemporêre internasionale kunstenaars wie se werk as "*Lewende kunswerke*" beskou kan word.

Skryf vir **ELKE** kunswerk die naam van die kunstenaar, titel van die kunswerk en 'n kort beskrywing van elke kunswerk neer.

Bloom se taksonomie Vlak 3 Toepas: Aanbied, vasstel, bepaal, beoordeel. 4 punte totaal.

2 punte vir bespreking van kunstenaar. 1 punt vir die naam van elke kunstenaar en 1 punt vir die titel van elke kunswerk, mits die titels korrek is en deur 'n toepaslike beskrywing vergesel word.

'N BESKRYWING MOET 'N IDEE SKEP VAN HOE DIE KUNSWERK IN JOU GEDAGTES LYK.

Voorbeeld: Robert Smithson se '*Spiral Jetty*' in die Great Salt Lake in Utah, was 'n baanbreker landkunswerk in 1970. Gemaak van rotse en sand uit die woestyn en verander deur die beweging van die water, bied die kunswerk 'n diepgaande perspektief op ons bestaan in die kosmos. Dit is 'n groot spiraal waarop besoekers kan loop of selfs met 'n helikopter of vliegtuig van bo af bekyk kan word. Beskrywing

- 3.4 Bespreek die maniere waarop jou geselekteerde kunswerke as 'lewendige kunswerke' beskou kan word. Verwys na die kunstenaars se gebruik van onderwerp, konsep, medium **EN/OF** kreatiewe proses om jou antwoord te staaf.

Bloom se taksonomie Vlak 4: Ontleed: Onderskei, ondersoek, bevraagteken, waardeur. 4 punte per bespreking van kunswerk.

Voorbeeld:

- Smithson, 32 op daardie stadium, was obsessief oor die kosmos. Hy het na die natuurlike orde van alle bestaan gesoek, van die atomiese tot die galaktiese vlak. In die aangesig van die ongebonde drama en grootsheid van hierdie natuurlike toneel, was die kunstenaar verplig om te skep, om 'n kunswerk met en vir hierdie spesifieke gebied te maak.
- In 1970 was die idee om kuns met en op die grond te maak, ongekend. Kuns was vir binnenshuise ruimtes, galerye, museums, korporatiewe kantore en luukse huise waar dit beheer kon word, van die buitewêreld onderskei kon word, en as 'n kommoditeit gewaardeer kon word. Kuns kon onmoontlik op die grond of in 'n meer bestaan, veral nie in die afgesonderde Utah nie, ver van die kommersiële en akademiese beperkings van Manhattan, die hart van Amerikaanse modernisme. Smithson se denke was buite-wêrelds, met verwysing na die kunswêreld.
- Soms word die kunswerk deur die vlak golwe bereik of met groot, wit soutkristalle bedek. Dit was jare lank onder die water en onsigbaar. Nou, in 'n tyd van droogte, is dit droog en sanderig. Maar dit is daar, 50 jaar later.

- Uiteindelik, in die verre toekoms, sal die pier ononderskeibaar wees van die kus, soos dit mettertyd vergaan. Dinge wat stelselmatig uitmekaar val, dui aan hoe die tyd aanbeweeg. In hierdie verband is *Spiral Jetty* 'n horlosie om die ewigheid te meet.
- "Lewend" kan geimpliseer word en nie direk genoem word nie (soos in die gegewe voorbeeld.)
- 'n Antwoord met veelvoudige lae word verwag.
- Konseptuele kuns word lewendig in die verstand van die kyker.

3.5 Watter van die kunstenaars wat jy in Vraag 3.4 genoem het, is suksesvol om kuns meer toeganklik vir die breë publiek te maak? Gee redes vir jou antwoord.

Bloom se taksonomie Vlak 4: Ontleed. Onderskei, ondersoek, bevraagteken, Waardering. 2 punte.

Bloom se taksonomie Vlak 5: Evalueer, beredeneer, verdedig. 2 punte. 4 punte totaal.

Voorbeeld: Ek voel dat Smithson sy kuns meer toeganklik vir die breë publiek maak omdat hy die idee van kuns uit die konteks van 'n 'normale kunsgalery' haal.

- Die werk '*Spiral Jetty*' is meestal gefotografeer en hierdie foto's kan op die web gesien word.
- Landkuns was dikwels tydelik en daarom moes dit deur foto's en video's, ens. opgeteken word.
- Landkuns is as avant-garde beskou en daarom het dit baie publisiteit gekry, moontlik meer as 'n tradisionele kunswerk in 'n kunsgalery.
- Die '*Spiral Jetty*' is vandag steeds 'n bekende kunswerk, al is dit in die 1970's gemaak. Dit was revolusionêr vir daardie tyd.
- Om die '*Spiral Jetty*' persoonlik te sien, het beteken dat jy op die meer daarop moes stap of in 'n helikopter bo-oor moes vlieg. Dit verg groot fisieke interaksie met die kyker, tog is dit eenvoudig genoeg om te verstaan, selfs al het jy dit nog nooit persoonlik gesien nie en slegs deur foto's.
- Leerders moet verstaan "hoekom" en moet dit kan ondersteun. Dit is 'n hoër-orde vraag.
- Enige toepaslike antwoord.

VRAAG 4 WEERSTANDSKUNS IN SUID-AFRIKA GEDURENDE DIE APARTHEIDSERA (Circa 1950–1994 CE)

Riglyne wat in verlede jaar se nasiensessie vir hierdie vraag geïmplementeer is.

- As kandidate nie hul antwoorde korrek nommer nie, verbeur hulle een punt vir Vraag 4.
- As kandidate die verkeerde voorbeeld bespreek, verbeur hulle 'n punt vir die kunstenaar en 'n punt vir die titel van die werk. Hulle kan punte vir die argument behaal as dit op die vraag van toepassing is.
- As 'n kandidaat in hierdie vraag oor 'n Suid-Afrikaanse kontemporêre voorbeeld skryf en daar word besluit om punte vir argument toe te ken, maak asseblief seker dat hulle nie oor dieselfde kunstenaar in Vraag 5 geskryf het nie.
- Titels moet korrek wees om 'n punt te behaal en dit moet vergesel wees van 'n bondige beskrywing wat die kunswerk duidelik beskryf.
- *Patience on a monument, 'n historiese skildery – is die korrekte titel. Onvolledige weergawes van hierdie titel is nie verlede jaar aanvaar nie. "Dog of War", spesifiseer na watter kunswerk word verwys. Daar is baie voorbeelde met honde en/of oorlog in die titel. "Where is my home – the mischief of the townships" is die korrekte titel. "It left him cold – The death of Steve Biko" is die korrekte titel. Indien 'n hele sentrum die verkeerde titel gebruik, sal die aangeteken word op die terugvoervorm en die leerders sal gekrediteer word.*

- 4.1 Skryf die visuele leidrade in **Afbeelding F** neer wat die uiteindelijke opoffering uitbeeld wat Steve Biko gemaak het om teen die apartheidsregime te veg.

Bloom se taksonomie Vlak 4: Ontleed: Onderskei, ondersoek, bevraagteken. 2 punte.

- Daar is 'n liggaam met 'n kombers wat dit bedek, waarskynlik Steve Biko s'n.
- Die feit dat Biko se gesig wasig is, dui aan hoe hy behandel en mishandel is.
- Die vuus in die boonste linkerhoek toon dat hy 'n vryheidsvegter was, en baie vryheidsvegters het martelaars geword.
- Steve Biko se gseig is gesny/geskeur oor die neus.
- Die frase "Stay black" herinner die kyker aan die "black consciousness beweging.

Enige toepaslike antwoord.

- 4.2 Kies **TWEE** relevante **Suid-Afrikaanse kunswerke (circa 1950–1994)** deur **TWEE** verskillende kunstenaars wie se werk die idee van opoffering demonstreer.

Vir **ELK** van die **TWEE** geselekteerde Suid-Afrikaanse kunswerke, verskaf die naam van die kunstenaar en die titel van die kunswerk en 'n kort beskrywing.

(Let asseblief daarop dat jy ook kunstenaars kan bespreek wat gedurende die 1950's en daarna uit formele en informele kunssentrums op die voorgrond getree het.)

Bloom se taksonomie Vlak 3 Toepas: Aanbied, vasstel, beoordeel. 4 punte totaal.

2 punte per bespreking van kunstenaar. 1 punt vir die naam van elke kunstenaar en 1 punt vir die titel van elke kunswerk, mits die titels korrek is en dit vergesel is van 'n toepaslike beskrywing.

'N GELDIGE BESKRYWING MOET 'N IDEE SKEP VAN HOE DIE KUNSWERK IN JOU GEDAGTES LYK.

Voorbeeld: *Willie Bester se 'Forced Removals' is 'n saamgestelde, gemengde media kunswerk wat 'n enorme geel stootskraper uitbeeld wat huise in Distrik Ses platstoot. Die stootskraper is in die middel van die kunswerk en omstanders hou die vernietiging dop.*

- 4.3 Vir **ELKE** geselekteerde kunswerk, verduidelik hoe die kunstenaar visueel en konseptueel die opofferings demonstreer wat tydens die apartheids-regime deur die onderdrukte gemaak is.

Bloom se taksonomie Vlak 5: Evalueer: Kies, ondersteun, waardeer. 5 punte per bespreking van elke kunswerk wat die opofferings verduidelik wat deur die onderdrukte gemaak is.

Opoffering kan wyd geïnterpreteer word. Met ander woorde, is die "opoffering" vrywillig gedoen of het dit gebeur as gevolg van die Apartheid regime. **Voorbeeld:** In *'Forced removals'* beeld Willie Bester die vernietiging van Distrik Ses in Kaapstad uit.

- Hierdie verskuiwings was gewoonlik skielik en gewelddadig met polisie en soldate wat die townships binnegekom het. Dit was 'n emosionele tyd vir daardie gesinne, wat gedwing is om hul huise te verlaat met net die besittings wat hulle kon dra.
- Inwoners het tydens die Apartheidsregime hul huise verloor en hierdie kunswerk is 'n kragtige herinnering aan die gedwonge opofferings wat hulle moes maak.
- Die fokus van die komposisie is die heldergeel stootskraper in die proses om Distrik Ses te vernietig, met gevoellose minagting van die inwoners se gevoelens. Die stootskraper op sigself word 'n simbool van die brutaliteit wat betrokke is by die vernietiging van 'n eens florerende gemeenskap. Bester gebruik fotografiese uitknipsels vir die twee mense wat agter die stootskraper staan, wat die werklikheid van die situasie by die kyker tuisbring.
- Dit lyk asof hulle in 'n geskokte toestand verkeer. Deur foto's van werklike mense te gebruik, dra Bester die boodskap effektief oor dat gedwonge verskuiwings nie net een of ander gebeurtenis in die geskiedenis was wat anonieme mense geraak het nie; dit verpersoonlik die lyding wat die inwoners ervaar het.
- Aan die linkerkant lyk dit of 'n man probeer om 'n paar besittings te red, en 'n mens kry die gevoel dat die stootskrapers nie eers vir die mense gewag het om hul besittings te verwyder nie.

- 4.4 Dink jy dat die opofferings wat in Vraag 4.3 genoem word, gehelp het om 'n Suid-Afrika te bewaar wat die moeite werd is om in te leef? Gee redes vir jou antwoord deur spesifiek te verwys na minstens een van die kunswerke wat jy bespreek het.

Bloom se taksonomie Vlak 5: Evalueer. Verdedig, beredeneer.

4 punte totaal. Die kandidate kan positief, negatief of albei op hierdie vraag reageer. Dit is egter noodsaaklik dat hulle spesifiek verwys na die 'opoffering' wat in minstens een van hul voorbeelde uit Vraag 4.3 teenwoordig is.

Positiewe antwoord:

- Die ongelukkige nalatenskap van die apartheidsregime leef steeds voort, maar ten spyte van die feit dat daar steeds probleme in ons land is, is daar baie positiewe dinge oor Suid-Afrika. Ons is een van die mees kultureel diverse lande in die wêreld en ons vier hierdie diversiteit.
- Die opofferings wat in die struggle-tyd gemaak is, soos die vernietiging van Distrik Ses, is deur SA-weerstandskunstenaars soos Willie Bester opgeteken sodat hierdie stories kan voortleef as 'n voortdurende herinnering aan wat die verdruktes tydens die apartheidsregime moes deurmaak.
- Rasseverdraagsaamheid en sosiale samehang word albei in die hedendaagse Suid-Afrikaanse samelewing beklemtoon. Hierdie proses is deur die WVK begin en in party gevalle is eiendomme en/of die finansiële ekwivalent van hierdie verlore tuisles aan slagoffers terugbesorg.
- Dit is waar dat ons probleme het met betrekking tot korrupsie en 'n gebrek aan onderrig, maar oor die algemeen het dinge verbeter en Suid-Afrika het 'n lang pad gestap sedert die apartheidsjare. Elke land het sy kwessies.

Negatiewe antwoord:

- Armoede, swak onderrig, korrupsie, en rassevooroordede bly steeds werklikhede in 'n land wat van apartheid herstel.
- Suid-Afrikaners wat in die post-apartheid era leef, sal vir baie dekades met hierdie gevolge moet worstel.
- In '*Forced removals*' sien ons dat mense hul huise verloor het. Selfs ná die WVK het baie slagoffers nie hul tuisles of die finansiële waarde van hierdie huise teruggekry nie.
- Suid-Afrika se Swart meerderheid en Indiese minderheid verdien steeds baie minder as hul wit eweknieë, selfs ná meer as 20 jaar van die African National Congress se bewind.
- Alhoewel die kunswerk die uitwissing van Distrik Ses verteenwoordig, is daar nie veel in die kunswerk wat spesifiek na die verlies van hierdie gemeenskap verwys nie. Jy sal dus die geskiedenis moet ken om die belangrikheid van hierdie kunswerk te verstaan.

VRAAG 5 KONTEMPORÊRE SUID-AFRIKAANSE KUNS (POST-1994)

Riglyne wat in verlede jaar se nasiensessie vir hierdie vraag geïmplementeer is.

- As kandidate die verkeerde voorbeeld bespreek, verbeur hulle 'n punt vir die kunstenaar en 'n punt vir die titel van die werk. Hulle kan punte vir die argument behaal as dit op die vraag van toepassing is.
- As 'n kandidaat in hierdie vraag oor 'n Suid-Afrikaanse weerstandskunstenaar of Internasionale Kontemporêre kunswerk skryf en daar word besluit om punte vir 'n argument toe te ken, maak asseblief seker dat hulle nie oor dieselfde kunstenaar in Vraag 5 of Vraag 3 geskryf het nie.
- Titels moet korrek wees om 'n punt te behaal en dit moet vergesel wees van 'n bondige beskrywing wat die kunswerk duidelik beskryf. In party gevalle kan 'n beskrywing in die antwoord gevind word. Dit is aanvaarbaar en moet krediet ontvang.
- Ken asseblief 'n punt vir die modus toe.
- As 'n beskrywing omvattend is, kan punte vir relevante feite toegeken word.

Skryf 'n opstel van ongeveer VIER bladsye waarin jy evalueer in watter mate Suid-Afrikaanse kontemporêre kunstenaars wat die kwessie van identiteit verken, die konsep **'kulturele dualiteit'** in 'n hedendaagse Suid-Afrikaanse konteks hanteer.

Kies **DRIE** kontemporêre Suid-Afrikaanse kunstenaars en **EEN** kunswerk van elk om jou argument te ontwikkel en te motiveer. As jy 'n spesifieke versameling van 'n kunstenaar se werk bespreek, moet jy dit duidelik noem en beskryf.

* **Jy mag kies of jy Mzolo X Mayongo wil bespreek.**

Puntetoekenning vir Vraag 5			Nasiensimbool
Bloom se taksonomie Vlak 3 Toepas. Uitvoer, Implementeer, Oplos.	3 kunstenaars	6 punte	✓ A
Bloom se taksonomie Vlak 3 Toepas. Uitvoer, Implementeer, Oplos.	3 titels met kort beskrywings van werke		✓ W-hakie beskrywing en skryf DES na hakies.
Bloom se taksonomie Vlak 4 Ontleed. Differensieer, Onderzoek, Verband vind.	Toepaslike feite (<i>Let wel: Skryf 6 feite om 4 punte per bespreking van elke kunswerk te verdien.</i>)	12 punte	✓ F Dui asseblief MAX langs die sesde relevante feit aan om kontroleurs attent te maak dat die kandidaat die maksimum punt behaal het.
Bloom se taksonomie vlak 5–7 Evalueer. Waardeer, Beredeneer, Verdedig, Voeg saam, Konstrueer, Veronderstel.	Ontwikkeling van argument Hierdie aspek van die opstel word nagesien deur die rubriek hieronder te gebruik.	12 punte	DA Moenie regmerkies maak vir die ontwikkeling van argument nie. Jy moet egter presies aandui waar jy ontwikkeling van die argument sien.

OPSOMMING VAN PUNTETOEKENNING: ONTWIKKELING VAN ARGUMENT (Vlak 5–7)		
<ul style="list-style-type: none"> DIE ARGUMENT MOET GEASSEESSEER WORD DEUR DIT DEURLOPEND) TE BEOORDEEL. DIE VLAK 5 BESKRYWER IS VIR DIE GEMIDDELDE LEERDER OF GEMIDDELDE OPSTEL. BY ASSESSERING VAN 'N OPSTEL KIES BESKRYWERS WAT DIE OPSTEL DIE BESTE/MEESTE BESKRYF Simbool vir nasienprotokol: DA (Ontwikkeling van argument) 		
VLAK	VAARDIGHEDE	PUNTE
7 +	Die uitstekende antwoord: <ul style="list-style-type: none"> Inleiding getuig van kennis en toon 'n duidelike begrip van die onderwerp. Die argument is volledig en gedetailleerd, maak ongewone konneksies met meer as een punt in die argument wat na elk van die gekose kunswerke verwys. Dit is goed-gestruktureerd, spreek alle aspekte van die vraag aan, en trek dit akkuraat en sinvol saam. Die kandidaat dui insiggewende verbande tussen feite en argument aan. Die kandidaat spreek al die kompleksiteite van die vraag aan deur dit op te weeg, te konstrueer, naas mekaar te stel, te veronderstel, ens. 	12–11 (100–92%)
7	Die baie goeie antwoord: <ul style="list-style-type: none"> Inleiding toon insig en 'n duidelike begrip van die onderwerp. Die kandidaat is in staat om na meer as een argumentpunt by elk van die gekose kunswerke te verwys. Die antwoord is goed gestruktureer en volledig, spreek alle aspekte van die vraag aan en verbind dit akkuraat. Die kandidaat lê ingeligte verbande tussen feite en argumente. Die kandidaat worstel met die kompleksiteite van die vraag, maar sukkel dalk om hom/haar duidelik uit te druk. 	10 (83%)
6	Die goeie antwoord: <ul style="list-style-type: none"> Inleiding toon 'n begrip van die onderwerp. Die kandidaat verwoord geldige argumente met spesifieke verwysings na meer as een argumentpunt oor elk van die gekose kunswerke. Die kandidaat lê meestal duidelike verbande tussen feite en argumente in die liggaam van die opstel. Die argument is goed gestruktureer. 	9 (75%)
5	Die gemiddelde antwoord: <ul style="list-style-type: none"> Die argument toon 'n algemene begrip van die tema in die inleiding. Die kandidaat se argument is geldig, dog algemeen, en spreek nie alle aspekte aan nie. Argumentering/die argument is nie konsekwent nie en word nie in drie kunswerke volgehou nie. Interessante argumente is dalk teenwoordig, maar is moontlik sonder ondersteunende feite. Die opstel hou verband met aspekte van die onderwerp, maar die argument word nie ontwikkel nie. 'n Goeie poging is aangewend om die opstel te struktureer. 	8* (67%)

4	<p>Die sukkelende antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toon 'n beperkte begrip van die vraagonderwerp en reageer op 'n een-dimensionele manier in die inleiding. • Poog om te argumenteer, maar dis vaag en spreek nie alle aspekte aan nie. • Lê eenvoudige, onderontwikkelde verbande tussen feit en argument. • Is deurmekaar, argumente is dalk teenwoordig, maar meestal sonder ondersteunende feite. • Poog om die argument in die opstel te struktureer, maar nie heeltemal suksesvol nie. 	<p>7–6 (58–50%)</p>
3	<p>Die swak antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toon gebrekkige en baie onvolledige antwoorde op die onderwerp • Inleiding is vaag en ongefokus, of heeltemal afwesig. • Die argument word slegs vir een kunswerk volgehou. • Bied inleiding aan wat bloot uit die gegewe teks herskryf is. • Ongefokus met verregaande stellings en veralgemenings. • Deurmekaar argumente kan voorkom, maar sonder ondersteunende feite. • Waninterpreteer of laat sleutelbegrippe van die inhoud uit, wat belangrik is om die argument uit te bou. • Geen struktuur om die argument te ondersteun nie. 	<p>5–4 (42–33%)</p>
2	<p>Die baie swak antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inleiding bevat stellings wat net die gegewe teks herbewoord, of wat ongefokus is. • Is onakkuraat of oorvereenvoudig. • Bespreek nie genoeg kunswerke om 'n argument te bou nie. • Wend geen poging tot 'n argument aan nie. • Argument hou nie met die onderwerp verband nie. • Geen struktuur om die argument te ondersteun nie. 	<p>3–2 (25–17%)</p>
1	<p>Die uiters swak antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inleiding is slegs 'n herbewoording van die gegewe teks, of is heeltemal afwesig. • Die kwessies word weens onbegrip nie aangespreek nie. • Poog om aspekte van die vraag aan te spreek, maar toon slegs gebrekkige begrip. • Bespreek nie genoeg kunswerke om 'n argument te bou nie. • Geen struktuur om die argument te ondersteun nie. • Geen argument teenwoordig nie. 	<p>1–0 (8–0%)</p>

'n Voorbeeld van 'n kunstenaar wat praat oor dualiteit as deel van die idee van identiteit in 'n kontemporêre Suid-Afrikaanse konteks.

Omstrede kunstenaar, Brett Murray, se [A] bronsbeeldhouwerk genaamd *Africa* [W] 2000 is 'n goeie voorbeeld van 'n kunswerk wat na beide konsepte van identiteit en dualiteit kyk. Dit bestaan uit 'n groot bronsbeeldhouwerk van 'n Afrika-figuur waarop Murray herhaaldelik die kop van Bart Simpson vasgesweis het. [Beskrywing]

Brett Murray is 'n Suid-Afrikaanse kunstenaar wat hoofsaaklik bekend is vir sy muurbeelde van staal en gemengde media. [F] Hy is in Pretoria, Suid-Afrika, gebore. *Africa*, die 3 meter hoë [F] beeldhouwerk staan tans in Kaapstad as 'n groot openbare werk. [F] Murray gebruik gereeld populêre of toeganklike kuns in sy werk as 'n manier om kuns te demitologiseer en met die erns van die kunswêreld te spot. [F] Daar is egter 'n ander toon in hierdie werk, gesuggereer deur sy ironiese gebruik van die woord 'Afrika' vir die titel. Die beeldhouwerk herinner ons daaraan dat die idee van 'Afrika' as 'n verenigde, homogene plek problematies is, en dat die Westerse persepsies van Afrika-'kultuur' dikwels deur rassisme en onkunde ingelig word. [DA]

Hierdie beeldhouwerk opper kwessies van Afro- versus Eurosentriese, en inheems-etniese versus dekadente Westerse kultuur [DA], wat deesdae baie prominent in Suid-Afrika meeding. In die kunswerk '*Africa*' daag Murray idees uit oor wat kuns is, en ontketen vrae oor waarvoor die kulturele produksie in die afgelope eeu in die volgende eeu onthou sal word. [DA] Toe Murray in 1998 die Kaapstadse Stedelike Kunskompetisie gewen het, is [F] sy beeldhouwerk van 'n Afrika-figuur met Bart Simpson-koppe wat daaruit groei amper nie in Kaapstad se middestad vertoon nie. Party mense het gevoel dat hy die Afrika-kultuur beledig, [F] ander het dit net lelik gevind, en betogers het gedreig om die onthulling te ontwig. Murray het gesê 'hy het Afrika uitgebeeld as 'n stortingsterrein vir Westerse kultuur'. [F]

Ek maak melding hiervan, aangesien dit moeilik is om deur hierdie kommentaar te bepaal in watter mate die breë publiek hierdie beeldhouwerk as kommentaar oor identiteit erken, of inderdaad wat dit is om 'Afrikaan' te wees. Dit is ironies, aangesien die beeldhouwerk uiters letterlik is. Deur die Amerikaanse, ikoniese strokiesprentkarakter Bart Simpson verskeie kere aan die Afrika-beeldhouwerk te verbind, lyk dit asof dit een of ander virus onder lede het. Die kontrasterende kleure swart en geel is baie kragtig en die beeldhouwerk word in 'n openbare ruimte vertoon. Hierdie kunswerk is dus 'n kragtige simbool van hoe ons as Suid-Afrikaners 'n dubbele Afrosentriese en Eurosentriese identiteit uitleef. [DA] Die werk suggereer, met humor en 'n ligte aanslag, dat 'Afrika' baie dinge vir baie mense op die vasteland beteken. [DA]

'n Voorbeeld van 'n kunstenaar wat oor identiteit in 'n kontemporêre Suid-Afrikaanse konteks praat sonder om na die begrip dualiteit te verwys.

Diane Victor [A] het 'n roerende reeks rooktekeninge geskep wat die verbygaande en verganklike aard van rook en sy neerslae as hul medium gebruik. [F]

Hierdie '*Smoke Portrait*' [W]-reeks sluit 36 portrette in, en dokumenteer foto's van pasiënte by St Raphael MIV/Vigs-sentrum se dagkliniek in Grahamstad, wat Victor op 'n enkele dag in Oktober 2004 geneem het. [Beskrywing]

Victor, 'n bekende drukkunsmaker, is in 1964 in Witbank gebore en doseer onder andere aan die Universiteit van Pretoria. [F] Dwarsdeur haar loopbaan was Victor gemoeid met die onstuimige geskiedenis van Suid-Afrika wat deel is van die identiteit van alle Suid-Afrikaners. Die enorme hoeveelheid werk wat sy gedurende die afgelope 25 jaar gelewer het, is bewys van haar gedrewe obsessie om die harde werklikhede van 'n lewe in Suid-Afrika bloot te lê. [F] In die '*Smoke Portrait*'-reeks hierbo genoem, poog sy om die konsep van Vigs 'n identiteit te gee. [DA] MIV/Vigs is een van die ernstigste gesondheidskwessies in Suid-Afrika. Die land het die grootste getal mense wat met MIV geïnfekteer is van enige land, maar wanneer ons oor Vigs praat, praat ons net oor statistieke.[F] Ons verstaan nie die verwoestende impak van hierdie pandemie op mense en hul gesinne ten volle nie.[DA]

Victor beskryf die proses: 'Die portrette word gemaak van die koolstofneerslae van kersrook op wit papier. [F] Hulle is uiters broos en kan maklik beskadig word en disintegreer deur fisieke aanraking, aangesien die koolstofroet van die papier loskom. In wese was sy geïnteresseerd in die uiters brose aard van hierdie menslike lewens en van alle menslike lewe, en het gepoog om hierdie broosheid oor te dra in portrette gemaak van 'n medium so onbestendig soos rook self.' [F]

Victor se '*Smoke Portrait*'-reeks som die verwoesting van die Vigs-pandemie pragtig op deurdat sy die mense agter die statistiek toon. [REP] Deur die gesigte van werklike slagoffers te gebruik, laat sy 'n beeld wat jou gedurig bybly van wat hierdie pandemie aan alledaagse Suid-Afrikaners doen. Sy gee Vigs 'n identiteit [D], maak dit menslik en dra dus by tot die bewusmaking van waardeur mense gaan. Sy vang 'n oomblik in tyd vas wat nou verlore is. [DA] Daar moet gemeld word dat die meeste van hierdie slagoffers reeds oorlede is. Victor se kunswerke dien nou as 'n vlugtige herinnering aan die lewens en mense wat verloor is.

Victor raak die konsep van identiteit aan, maar nie op 'n konvensionele manier nie. Sy hanteer ook nie werklik die konsep van 'dualiteit' as sodanig nie, maar eerder dat Vigs alle Suid-Afrikaners raak, ongeag ons individuele kulturele erfenis. Dit kan dus as 'n aspek van ons kollektiewe identiteit as Suid-Afrikaners beskou word. [DA]

Totaal: 100 punte